

Nr 171

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag med förbud i vissa fall mot rundradiosändning på öppna havet m. m.; given Stockholms slott den 27 april 1962.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag med förbud i vissa fall mot rundradiosändning på öppna havet m. m.

GUSTAF ADOLF

Gösta Skoglund

Propositionens huvudsakliga innehåll

Liksom praktiskt taget alla världens stater är Sverige anslutet till den internationella telekonvention, som slöts i Genève år 1959. Enligt ett till konventionen hörande radioreglemente gäller förbud mot rundradiosändning på öppna havet och i luftrummet däröver. Sedan fyra radiosändare förlagts utanför de nordiska ländernas kuster och i strid med nämnda förbud anordnat rundradiosändningar, har regeringarna i de nordiska länderna efter rekommendation av Nordiska rådet beslutat företaga gemensamma åtgärder i syfte att stoppa dessa sändares verksamhet och hindra förverkligandet av förefintliga planer att upprätta nya sändare.

Det framlagda lagförslaget innehåller i huvudsak följande.

Den som på öppna havet eller i luftrummet däröver bedriver rundradiosändning på sådant sätt att radiomottagning i Sverige, Danmark, Finland eller Norge störes eller kan störas straffas med dagsböter eller fängelse. Detsamma gäller den som här i riket eller utom riket medverkar till sådana sändningar. Straff skall dock ej ifrågakomma annat än för vissa särskilt angivna former av medverkan. I fråga om andra konventionsstridiga sändningar än sådana, som stör eller innebär fara för störning i ovannämnda länder, förbjudes endast viss medverkan, som lämnas i Sverige eller av

svensk utom riket. Främst avses härvidlag yrkesmässig verksamhet eller medverkan i betydande omfattning. Åtal för sådan medverkan får ske endast efter medgivande av Konungen eller den Konungen bemyndigat härtill.

Förslag om lagstiftning av liknande innehåll har framlagts i Danmark och väntas inom kort komma att framläggas i Finland och Norge.

Enligt den svenska lagstiftningen förbehålls åtta år för utövande av yrket för utländska medborgare som varit i Sverige under åtta år. Enligt den danska lagstiftningen förbehålls åtta år för utövande av yrket för utländska medborgare som varit i Danmark under åtta år. Enligt den finska lagstiftningen förbehålls åtta år för utövande av yrket för utländska medborgare som varit i Finland under åtta år. Enligt den norska lagstiftningen förbehålls åtta år för utövande av yrket för utländska medborgare som varit i Norge under åtta år.

GESTAF ADOLF

Östra Sköglund

Propositionens huvudsakliga innehåll

Enligt den svenska lagstiftningen förbehålls åtta år för utövande av yrket för utländska medborgare som varit i Sverige under åtta år. Enligt den danska lagstiftningen förbehålls åtta år för utövande av yrket för utländska medborgare som varit i Danmark under åtta år. Enligt den finska lagstiftningen förbehålls åtta år för utövande av yrket för utländska medborgare som varit i Finland under åtta år. Enligt den norska lagstiftningen förbehålls åtta år för utövande av yrket för utländska medborgare som varit i Norge under åtta år.

Förslag

till

Lag

med förbud i vissa fall mot rundradioutsändning på öppna havet m. m.

I anledning av internationella telekonventionen, vilken biträtts av Sverige, Danmark, Finland och Norge, samt till konventionen fogade radioreglementen förordnas härigenom som följer.

1 §.

Den som på öppna havet eller i luftrummet däröver använder radioanläggning för rundradiosändning straffas med dagsböter eller fängelse, därest sändningen orsakar eller, med hänsyn till frekvens, sändareffekt, plats för anläggningen eller andra omständigheter, kan medföra att radiomottagning i Sverige, Danmark, Finland eller Norge hindras eller störes.

Begår någon brott som här avses annorstädes än å svenskt fartyg eller luftfartyg, dömes vid svensk domstol enligt vad i första stycket stadgas, om han är svensk eller, då han är utlänning, om han finnes här; dock må åtal mot svensk, då brottet är riktat enbart mot Danmark, Finland eller Norge, och åtal mot utlänning ej ske, med mindre förordnande därom meddelas av Konungen eller den Konungen bemyndigat därtill.

2 §.

För medverkan till brott som sägs i 1 § straffas den som

1) genom tekniskt eller ekonomiskt bistånd, tillhandahållande av förnödenheter eller annorledes bidrager till upprättande, vidmakthållande eller teknisk drift av radioanläggningen,

2) utför transport till fartyg eller till annan anordning, där anläggningen finnes,

3) deltagar i sändningen, där den äger rum,

4) lämnar eller förmedlar uppdrag för sändningen,

5) driver rörelse med ändamål att annorledes främja sändningen.

Den som icke insåg men hade skälig anledning antaga, att brott som sägs i 1 § förelåg, dömes såsom för medhjälp till brottet.

Förövas brott, som avses i första eller andra stycket, utom riket annorstädes än å svenskt fartyg eller luftfartyg, skall vad i 1 § andra stycket sägs äga tillämpning.

3 §.

Den som här i riket upprättar eller innehar radioanläggning avsedd att användas för rundradiosändning på öppna havet eller i luftrummet däröver, utför transport till fartyg eller till annan anordning, där anläggningen finnes, eller yrkesmässigt förmedlar uppdrag för sändningen eller ock driver rörelse med ändamål att annorledes främja sändningen, straffas, där ej 2 § är tillämplig, med dagsböter eller fängelse. Detsamma skall gälla, om svensk utom riket begår sådan gärning eller, inom eller utom riket, i betydande omfattning lämnar uppdrag för sändningen.

Åtal för brott som nu sagts må ej väckas utan att förordnande därom meddelas av Konungen eller den Konungen bemyndigat därtill.

4 §.

Till straff enligt denna lag dömes ej, om gärningen är belagd med straff i annan lag eller författning.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen förordnar.

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 30 mars 1962.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÁNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Skoglund, fråga om *rundradiosändning från internationellt vatten m. m.* samt anför.

Under de senaste åren har från radioanläggningar på fartyg, som befunnit sig på öppna havet, bedrivits rundradiosändningar. Fartygen har stationerats omedelbart utanför ett lands territorialgräns och riktat sändningarna till allmänheten i ifrågavarande land. En sådan sändare verkar för närvarande utanför Sveriges ostkust och tre sändare är förlagda utanför Danmarks kuster. Sändningarna utanför Sveriges ostkust kan mottagas i stora delar av östra Sverige och västra Finland. Sändarna utanför de danska kusterna når stora delar av Danmark och, i fråga om en av dem, även delar av södra Sverige.

Enligt uppgifter i tidningspressen planeras ytterligare sändare, därav en för television, att förläggas utanför de nordiska staternas territorialvatten. Vissa av de fartyg, som bär de nu verksamma sändarna, var tidigare registrerade i centralamerikanska länder men har efter diplomatiska framställningar från svensk och dansk sida strukits ur dessa länders fartygsregister. Det utanför svenska ostkusten stationerade fartyget lär emellertid numera vara registrerat i annat centralamerikanskt land, medan det är obekant huruvida övriga sändarfartyg är registrerade i något land eller är statslösa.

Sändningar av ifrågavarande slag strider mot gällande internationella bestämmelser på telekommunikationernas område. Teleförvaltningarna i de länder, som undertecknat det fr. o. m. den 1 maj 1961 gällande internationella radioreglementet, har i en vid reglementet fogad rekommendation anbefallts att hos sina regeringar hemställa, att erforderliga åtgärder vidtages till förhindrande av sändningar av detta slag.

Med hänsyn till anförda förhållanden har överläggningar hållits mellan befattningshavare inom vederbörande departement i Danmark, Finland, Norge och Sverige, därvid enighet uppnåtts om åtgärder som inom de nordiska länderna borde företagas till förebyggande och förhindrande av rundradiosändning av ifrågavarande slag.

Nämnas må vidare, att Nordiska Rådet vid sin tionde session 17—23 mars 1962 behandlat ett av danska och norska rådsmedlemmar väckt förslag rörande åtgärder mot ifrågavarande sändare. Rådet beslöt härvid — i enlighet med förslag av juridiska utskottet — att hos regeringarna i de nordiska länderna hemställa, att gemensamma åtgärder företages i syfte att trygga efterlevnaden av föreskrifterna i gällande internationella radioreglemente i fråga om radiosändningar, som företages i strid mot dessa föreskrifter och riktas mot ett nordiskt land.

Jag anhåller nu att få upptaga frågan om lagstiftning beträffande rundradiosändning från internationellt vatten m. m. till behandling.

I n t e r n a t i o n e l l a k o n v e n t i o n e r m. m.

Behovet av ett internationellt samarbete såvitt gäller telekommunikationerna framträdde redan i mitten av 1800-talet. Sålunda bildades 1865 en telegrafunion omfattande alla europeiska stater utom England. Unionen, som alltjämt — med världsomspännande anslutning — består under benämningen Internationella teleunionen, torde vara det äldsta mellanstatliga samarbetsorganet på universell basis. Åtskilliga konferenser har härefter hållits rörande gemensamma spörsmål inom detta område. Samarbetet har successivt kommit att omfatta ett mycket stort antal stater samt till följd av tekniska framsteg vidgats till nya former av telekommunikation. Numera omfattar teleunionen så gott som alla världens länder. Folkrepubliken Kina och Östtyskland, som icke är medlemmar, ställer sig likväl i huvudsak till efter rättelse de regler, vilka tillämpas av stater, som är anslutna till unionen.

Den första konferensen rörande radiokorrespondens hölls i Berlin 1906, då en särskild radiotelegrafkonvention och ett därtill fogat radioreglemente antogs. Redan i den radiotelegrafkonvention, som år 1927 undertecknades i Washington, förekommer en fördelning av frekvensband mellan olika slag av trafik, i första hand fast trafik, sjöradio, luftradio och rundradio. Denna fördelningsprincip är alltjämt bestående. Vid en konferens i Madrid 1932 upptogs för första gången i samma konvention regler för telegraf-, telefon- och radiokommunikation, varjämte till konventionen fogades reglementen för dessa trafikslag. Nya konventioner har därefter slutits 1947 i Atlantic City, 1952 i Buenos Aires och 1959 i Genève. Den sistnämnda konventionen, vilken antagits av Sverige, är gällande sedan den 1 januari 1961. Även vid de senaste tre konventionerna har fogats reglementen för olika trafikslag. Buenos Aires-konventionen hade dock intet därtill anslutet radioreglemente.

1959 års konvention

Konventionen upptager bl. a. följande bestämmelser:

»1. Ordinarie och anslutna unionsmedlemmar äro skyldiga att tillämpa föreskrifterna i denna konvention och därtill hörande reglementen vid alla

av dem inrättade eller drivna teleanstalter eller telestationer, som ombesörja internationell trafik eller som kunna menligt störa annat lands radiotrafik, dock med undantag för sådan trafik, som enligt artikel 50 i denna konvention är fritagen från sådan skyldighet.

2. De äro dessutom förpliktade att vidtaga erforderliga åtgärder för att bestämmelserna i denna konvention och därtill hörande reglementen skola iakttagas även av trafikföretag, som av dem bemyndigats att upprätta och driva teletrafik och som deltaga i internationell trafik eller driva stationer, som kunna menligt störa andra länders radiotrafik.»

Angående störningar anföres i konventionen följande:¹

»1. Alla stationer skola, oberoende av sin uppgift, så inrättas och betjänas, att de icke vålla menliga störningar för sådana radioförbindelser eller sådan radiotrafik, som ombesörjes av andra ordinarie eller anslutna unionsmedlemmar, av erkända enskilda trafikföretag eller andra företag, som med vederbörligt tillstånd driva radiotrafik under iakttagande av radioreglementets bestämmelser.

2. Varje ordinarie och ansluten unionsmedlem förbinder sig att ålägga de av ifrågavarande medlem erkända enskilda trafikföretag och andra företag, som med vederbörligt tillstånd driva radiotrafik, skyldighet att iakttaga föreskrifterna i mom. 285.

3. Därjämte erkänna ordinarie och anslutna unionsmedlemmar önskvärdheten av att alla praktiskt möjliga åtgärder vidtagas till förebyggande av att elektriska apparater och anläggningar av varje slag vålla menliga störningar för sådana radioförbindelser eller sådan radiotrafik, som avses i mom. 285.»

1959 års radioreglemente

I reglementet definieras begreppet »menliga störningar» på följande sätt: »Varje utsändning, strålning eller induktion, som äventyrar ombesörjandet av radionavigeringstrafik eller annat slag av säkerhetstjänst eller ock allvarligt försämrar, besvärar eller tidvis avbryter radiotrafik, som försiggår i enlighet med radioreglementets bestämmelser.»

Reglementet upptager bl. a. följande bestämmelse: »Rörliga stationer på havet eller över havet få icke bedriva rundradiotrafik.» En liknande bestämmelse upptogs första gången i 1938 års radioreglemente och har bibehållits i senare antagna reglementen. Emellertid har i 1959 års radioreglemente tillagts följande bestämmelse: »Det är förbjudet att utanför nationellt territorium upprätta och driva rundradiostationer (för ljudradio eller television) ombord på fartyg, luftfartyg eller varje annat flytande eller luftburet föremål.»

Rekommendationer m. m.

Till 1959 års radioreglemente har fogats följande rekommendation (nr 16) rörande åtgärder, som bör vidtagas för att förhindra drivandet av rundradiostationer ombord på fartyg eller luftfartyg:

¹ Punkt 1 motsvarar mom. 285 i konventionstexten.

»Med hänsyn till

a) att drivandet av rundradiostationer ombord på fartyg eller luftfartyg som befinna sig utanför nationella territorier står i strid med bestämmelserna i radioreglementet;

b) att dylik verksamhet är oförenlig med ett rationellt utnyttjande av frekvensspektret och kan leda till kaotiska förhållanden;

c) att sändning från sådana rundradiostationer kan äga rum helt utanför unionens medlemsstaters jurisdiktion och därigenom försvåra en direkt tillämpning av nationell lagstiftning; samt

d) att en särskilt svår situation i juridiskt hänseende kan uppstå i det fall då sådan rundradiostation drives ombord på fartyg eller luftfartyg som icke vederbörligen registrerats i något land;

anbefalles förvaltningarna

1. att hos sina respektive regeringar hemställa dels om utredning i fråga om vilka direkta eller indirekta medel som stå till buds för att undvika eller stoppa dylik trafik, dels, då så är påkallat, om vidtagande av erforderliga åtgärder; samt

2. att meddela unionens generalsekreterare resultatet av sådan utredning och lämna honom varje annan upplysning som kan vara av allmänt intresse, i syfte att genom generalsekreterarens förmedling bringa sådant meddelande och sådana upplysningar till ordinarie och anslutna unionsmedlemmars kännedom.»

Till denna rekommendation ansluter sig en utav presidenten för europeiska rundradiounionen den 15 juni 1960 till unionens medlemmar ställd skrivelse, vari anföres bl. a.:

»På unionens administrativa råds sammanträde dryftades spörsmålet angående »pirat»-sändare och beslöts följande rekommendation:

Med hänsyn till att drift av radio- och televisionssändare utanför ett lands territorialgränser allvarligt skadar rundradiointressena;

med hänsyn till att drift av sådana radio- och televisionssändare enligt radioreglementet är förbjuden och utgör sådan verksamhet, som avses i administrativa radiokonferensens rekommendation nr 16 (Genève 1959); samt

med hänsyn till den trängande nödvändigheten av att bringa till upphörande driften av sändare, som redan äro i verksamhet, och att hindra förverkligandet av planer på att upprätta nya sådana sändare

anbefalles medlemmarna:

1. att söka förmå sina regeringar att vidtaga sådana diplomatiska åtgärder, som äro ägnade att förmå de stater, i vilka de fartyg eller luftfartyg som bära sändarna äro inregistrerade, att förhindra dessa sändares verksamhet eller i varje fall upphäva registreringen;

2. att söka förmå sina regeringar att vidtaga de diplomatiska åtgärder, som äro ägnade att förmå de stater, i vilka luftfartyg, som bära dylika rörliga sändare, ha sina baser, att vägra regelmässigt landningstillstånd;

3. att företaga väsentliga ansträngningar för att åstadkomma en nationell lagstiftning, som medför straffansvar för hjälp och stöd till drift av sändare av ifrågavarande slag i vad gäller tillhandahållandet av förnödenheter, proviant, tekniskt bistånd, kapital, reklammaterial och program samt arbete och tjänster.»

Erinras må vidare om innehållet i ett av FN-konferensen 1948 om informationens frihet utgivet memorandum, vari uttalas bl. a.:

»Den världsomfattande spridningen av radiovågor, som ej tar hänsyn till nationella gränser, det begränsade antalet tillgängliga frekvenser och faran av ömsesidig störning mellan radiostationer kräver en rättslig reglering, om radioväsendet skall kunna fungera tillfredsställande. Det finns inga hinder för utgivningen av ett obegränsat antal tidningar eller framställningen av ett obegränsat antal filmer — — —. Frekvensbandets begränsning omöjliggör emellertid, att ett obegränsat antal radiostationer upprättas. Frekvensen måste fördelas mellan de olika kategorierna av radiotrafik — — — och mellan stationerna i olika områden och stater. Det visar sig ofta nödvändigt att begränsa sändarnas effekt för att inskränka deras täckningsområden, ävensom att begränsa deras utsändningstid för att göra det möjligt för en annan sändare att använda samma frekvens.»

Gällande svensk lagstiftning

För innehav och nyttjande av radioanläggning i Sverige har sedan år 1905 upprätthållits krav på myndighets tillstånd. Sedan 1907 har fordrats myndighets tillstånd även för innehav av radioanläggning på svenskt fartyg samt sedan 1939 på svenskt luftfartyg. F. n. gäller på detta område lagen den 3 maj 1946 (nr 172) om radioanläggningar m. m. Denna lag upptager bestämmelser om rätten att inneha och nyttja radiosändare och radiomottagare när i riket samt på svenskt fartyg och luftfartyg utom riket. I 1 § bestämmes begreppet radioanläggning att avse anläggning för överförande eller mottagande genom radiovågor av tecken, signaler, skrift, bilder eller ljud, vilken ej är avsedd enbart för mottagande av utsändning från annan dylik anläggning. För rätt att inneha sändaranläggning kräves enligt 2 § tillstånd av Kungl. Maj:t eller, efter bemyndigande av Kungl. Maj:t, av telestyrelsen. Vid meddelande av sådant tillstånd skall enligt 3 § föreskrifter lämnas om på vilket sätt och under vilka villkor anläggningen må innehavas och nyttjas. Innehav eller nyttjande utan tillstånd eller i strid mot meddelad föreskrift straffas enligt 4 § med dagsböter eller fängelse och kan föranleda anläggningens förverkande. I 7 § stadgas bl. a., att övriga i lagen meddelade föreskrifter icke äger tillämpning å radioanläggning på främmande fartyg eller luftfartyg samt att härutinnan erforderliga föreskrifter meddelas av Kungl. Maj:t.

I sistnämnda hänseende gäller kungörelsen den 3 november 1939 (nr 796) angående nyttjande inom svenskt territorium av radioanläggning eller radiomottagningsapparat å främmande fartyg eller luftfartyg. Kungörelsen upptager bl. a. regler för nyttjandet av radioanläggning å främmande fartyg och luftfartyg inom svenskt hamnområde och på svenskt territorialvatten och vad gäller luftfartyg under färd inom svenskt territorium. Kungörelsens 7 §, som gällt sedan 1939, lyder: »Då radioanläggning å främmande fartyg eller luftfartyg nyttjas inom svenskt territorium, skola, där ej för visst fall

annorlunda stadgats, bestämmelserna i gällande internationella fjärrförbindelsekonvention med därtill hörande radioreglementen iakttagas.»

Efter en den 17 februari 1961 (nr 21) vidtagen ändring av kungörelsen stadgas i dess 1 § mom. 4 följande: »Främmande fartyg må icke med mindre Konungen lämnar tillstånd därtill under färd inom svenskt territorialvatten medföra radioanläggning, som uppenbarligen är avsedd att nyttjas för rundradiosändning från fartyget i strid mot bestämmelserna i gällande internationella fjärrförbindelsekonvention med därtill hörande radioreglementen. Vad nu sagts gäller dock ej fartyg, som på grund av sjönöd för räddande av fartyg, last och människoliv tvingats att ingå på svenskt territorialvatten och att där förbliva.»

Överträdelse av förbudet skall, där ej särskilda förhållanden föranleda annat, medföra bl. a. förverkande helt eller delvis av radioanläggningen.

Stadganden av liknande innehåll har under 1961 antagits i Danmark och Finland. Ett förslag om lagstiftning av liknande innehåll har även utarbetats i Norge.

Nämnas må vidare, att Kungl. Maj:t den 26 september 1961 föreskrivit, att radioanläggning här i riket icke må nyttjas för att utväxla eller förmedla korrespondens med radioanläggning å fartyg eller luftfartyg, vilken användes för rundradiosändning i strid mot bestämmelserna i gällande internationella fjärrförbindelsekonvention med därtill hörande radioreglementen. Från förbudet har medgivits undantag, då fråga är om tryggnad av människoliv till sjöss, på land eller i luften.

Liknade förbud har nyligen meddelats även i Danmark, Finland och Norge.

Nordiskt samarbete

Vid de inledningsvis nämnda överläggningarna mellan vederbörande departement i Danmark, Finland, Norge och Sverige har enighet uppnåtts rörande följande synpunkter.

Det internationellt gällande regelsystemet för telekommunikationernas bedrivande, som i form av konventioner och med stöd av allmänna folkrättsliga grundsatser sedan mitten av 1800-talet successivt vuxit fram, torde ha avgörande betydelse för upprätthållandet av de enskilda staternas televerksamhet och för telekommunikationerna staterna emellan. Särskilt beträffande radioförbindelserna är det internationella samarbetet av utomordentlig vikt med hänsyn dels till radiokommunikationernas starkt växande användning och betydelse, dels därtill att tillgången på frekvenser för radiosändning som en följd av radiovågornas stora räckvidd är strängt begränsad.

För varje stat, som anslutit sig till gällande konvention och reglementen, är det av väsentlig betydelse, att de internationellt gällande föreskrifterna icke överträdes eller kringgås. Kränkningar av dessa föreskrifter kan näm-

ligen, särskilt om de förekommer i större omfattning, medföra allvarliga olägenheter för den lojalt bedrivna radiotrafiken. Till konventionen anslutna stater har därför också förbundet sig att verka för åttlydnaden av föreskrifterna i konventionen och de därvid fogade reglementena.

Mot denna bakgrund får det anses både som ett intresse och en skyldighet för de nordiska staterna att söka förhindra de konventionsstridiga rundradiosändningar, som företages omedelbart utanför vissa av dessa staters territorialvatten och som i väsentlig mån främjas genom verksamhet inom nordiska stater.

Härvidlag synes — i vart fall till dess resultat uppnåtts av ett på vidare internationell basis planerat samarbete — den mest verksamma åtgärden vara, att de lagstiftande myndigheterna i de nordiska länderna meddelar förbud mot rundradiosändning av förevarande slag och mot vissa former av förberedelse och medverkan till sådan sändning.

En förbudslagstiftning av detta slag bör i första hand riktas mot sändningar, som medför direkta skadeverkningar i de nordiska länderna. Såsom skadeverkningar bör anses menliga störningar — med den innebörd detta uttryck givits i 1959 års radioreglemente — vid mottagning i de nordiska länderna av radiosändning från anläggning, som nyttjas på ett legalt sätt. Sådana störningar kan få allvarliga följder och bör därför så långt möjligt förhindras var helst på öppna havet eller i luftrummet däröver den störande sändningen företages.

Vållar sändning emellertid ej olägenheter av detta slag, talar övervägande skäl av praktisk art för en begränsning av lagstiftningens räckvidd till sändningar avsedda att mottagas i Norden. Sådana sändningar kan nämligen i allmänhet väntas ske från anläggningar, som ligger nära ett nordiskt lands kust och som i olika hänseenden är beroende av medverkan i ett nordiskt land.

Med hänsyn till arten av den verksamhet det här gäller att förhindra är det av vikt, att i vart och ett av de nordiska länderna meddelas förbud även mot sändningar, som endast berör ett eller flera av de andra. Det nu sagda gäller även förbud mot förberedelse och medverkan.

Spörsmålet om vilka former av förberedelse och medverkan, som bör förbjudas, har varit föremål för ingående överläggningar.

Följande huvudsakligen från tidningspressen inhämtade uppgifter har härvid ansetts av intresse: Den utanför svenska ostkusten förlagda sändaren är upprättad med amerikanskt kapital och de utanför Danmarks kuster stationerade sändarna med hjälp av danskt kapital. Verksamheten, som avses att helt finansieras med avgifter för annonsering och reklam, skötes av företag, som har kontor i nordiska länder. Dessa företag torde bl. a. syssla med reklam för sändningsverksamheten, anställande och avlönande av besättning på sändarfartyget samt av tekniker och annan personal för sändarnas drift och verksamhet, anordnande av program för sändningarna,

mottagande av reklamuppdrag och förmedling av dessa till sändaren samt anordnande av transporter till fartyget. Då sändarfartygen icke har rätt att gå in i hamn i Danmark, Finland eller Sverige, måste drivmedel, personal, tekniska och andra förnödenheter av alla slag, däribland ljudband, med flyg eller båt transporteras till fartygen.

Nu återgivna uppgifter ger vid handen, att sändningsverksamhetens speciella karaktär gör den särskilt beroende av vissa slag av medverkan. Då anledning saknas att utsträcka lagstiftningens räckvidd utöver vad som erfordras för att bringa nu pågående sändningar att upphöra och att förhindra tillkomsten av nya sändare, är det motiverat att begränsa förbudet beträffande förberedelse och medverkan att avse endast för verksamheten särskilt betydelsefulla former.

Två var på sitt sätt betydelsefulla slag av medverkan tilldrar sig särskilt intresse, nämligen medverkan i själva sändningarna och lämnande av uppdrag rörande reklam och annonsering.

Vad först gäller medverkan i sändningarna bör beaktas, att sådan medverkan kan förekomma dels på fartyget, som bär sändaren, dels på land. I sistnämnda fall torde det oftast vara fråga om upptagning på ljudband eller grammofonskivor av konstnärliga alster. För att uppnå det med lagstiftningen avsedda syftet torde det vara tillräckligt att förbjuda den direkta medverkan i sändningarna, som lämnas på fartyget. Annan medverkan i programmen torde kunna förhindras genom ett förbud mot transport till fartyget av ljudband och liknande.

Vad åter angår förbud mot att lämna uppdrag avseende annonsering och reklam är följande synpunkter av betydelse. Även om utländska annonsörer formellt skulle omfattas av ett sådant förbud, torde förbudets straffrättsliga verkningar i praktiken dock huvudsakligen komma att beröra annonsörer i de nordiska länderna. Härigenom kan dessa tyckas försatta i ett sämre läge än deras utländska konkurrenter, som utan nämnvärd risk att drabbas av straffsanktioner kan fortsätta att annonsera. Anmärkas må emellertid, att nu pågående konventionsstridiga sändningsverksamhet i väsentlig mån bygger på de avgifter, som annonsörerna inom Sverige och Danmark erlägger. Dessa annonsörer bidrager därför på ett avgörande sätt till verksamhetens bestånd. Ett förbud mot annonsering skulle — även om utländska annonsörer ej nåddes av straffsanktioner — med all sannolikhet medföra, att sändningarna och därmed också varje möjlighet till annonsering upphörde. Härtill kommer att ett förbud mot annonsering torde få avgörande betydelse, då det gäller att förhindra tillkomsten av nya sändare. Övervägande skäl har med hänsyn till det sagda ansetts tala för att förbud meddelas mot lämnande av uppdrag rörande annonsering och reklam. Det synes härvid naturligt, att även förmedling av dylika uppdrag omfattas av förbudet.

Förbud mot förberedelse och medverkan har med hänsyn till vad sålunda anförts i huvudsak ansetts böra avse följande förfaranden.

- a) Upprättande av anläggning, som avses att nyttjas på otillåtet sätt.
- b) All medverkan till upprättande av sådan anläggning samt all medverkan till vidmakthållande och teknisk drift av anläggning, som tagits i bruk för otillåten sändning.
- c) Verksamhet med ändamål att främja otillåten sändning. Härvid åsyftas främst verksamhet av det slag, som bedrivs av förut nämnda i nordiska länder verksamma företag.
- d) Lämnande av uppdrag angående annonsering och reklam.
- e) Förmedling av uppdrag, som nämns under d).
- f) Medverkan på sändarfartyget till sändningen.
- g) Transporter av alla slag till fartyg eller annan anordning, som bär en radioanläggning, vilken nyttjas för otillåten sändning. Självfallet bör här gälla undantag för nödsituationer.

Den i det föregående förordade begränsningen av förbudet att företaga rundradiosändning innebär, att sådan sändning från fartyg och luftfartyg på öppna havet eller i luftrummet däröver, som icke orsakar störning i Norden och ej heller är avsedd att mottagas där, icke skulle beröras av lagstiftningen. Lagstiftningens hela syfte är emellertid att, så långt detta är praktiskt möjligt, förhindra konventionsstridig rundradiosändning. Det ter sig därför föga tilltalande, om i de nordiska länderna skulle tillåtas, att där i mera organiserad form lämnades medverkan till dylik sändning. På grund härav synes det påkallat att i varje nordiskt land införa förbud mot att inom landet bedriva verksamhet med ändamål att främja sändning, som nu avses, och att förmedla uppdrag rörande annonsering eller reklam genom sådan sändning. Då ett sådant förbud — i motsats till övriga förut förordade förbud — bör gälla endast handlingar, som utföres inom det lagstiftande landet, möter här intet hinder emot att förbudet i något eller några av de nordiska länderna omfattar även andra former av medverkan än de nyss nämnda.

I fråga om påföljd för överträdelse av de förordade bestämmelserna synes det av mindre vikt, att nordisk samstämmighet uppnås i alla delar. En anpassning till påföljdssystemet i varje land torde i stället vara den lämpligaste utvägen. Straffarbete eller därmed jämställt straff bör dock ej ifrågakomma.

I vart och ett av de nordiska länderna äger domstol — såvitt nu är av intresse — behörighet att döma beträffande av utlänning utom landet förövat brott, om brottet är begånget ombord på till landet hörande fartyg eller luftfartyg eller om brottet är riktat emot landet eller emot dess medborgare. Såsom ett brott riktat emot ett nordiskt land torde få anses överträdelse av förbud mot rundradiosändning, om sändningen orsakar menliga störningar i landet. Uppkommer ej sådan olägenhet, kan likväl övervägas att likställa överträdelser av förut förordade förbud med brott emot det lagstiftande landet. Nu ifrågavarande brott riktar sig nämligen ytterst emot en

internationell konvention, vars upprätthållande är av utomordentlig betydelse för varje anslutet lands radioverksamhet. I vart fall bör domstolarnas kompetens utformas på sådant sätt, att brott av utlänning, som är medborgare eller har hemvist i ett nordiskt land, kan upptagas av domstolarna i vart och ett av de nordiska länderna, även då fråga är om sändning, som orsakar menliga störningar eller är avsedd att mottagas enbart i något av de andra länderna.

Nordiska Rådets förslag

Såsom i det föregående nämnts har frågan om åtgärder emot konventionsstridig rundradiosändning från internationellt vatten behandlats vid Nordiska Rådets senaste session. I det följande lämnas en kortfattad redogörelse för vad därvid förekom.

Danska och norska medlemmar av rådet yrkade i ett gemensamt förslag, att rådet skulle hemställa hos regeringarna i de nordiska länderna om vidtagande av åtgärder i syfte att trygga efterlevnaden av internationella radioreglementet, såvitt gällde rundradiosändning, som företogs i strid mot reglementet och riktades mot ett nordiskt land.

Förslagsställarna anförde i huvudsak följande: Då radiovågorna utbreder sig utan hänsyn till nationella gränser och då radiofrekvenserna är begränsade, är det nödvändigt, att frekvenserna internationellt fördelas och att en sådan fördelning därefter respekteras. Alla tillgängliga frekvenser är redan nu upptagna av befintliga och planerade radiostationer. Det har därför väckt farhågor inom Internationella teleunionen, att rundradiosändare, som ej tilldelats någon frekvens, upprättats på rörliga stationer utanför nationella territorier. Redan 1947 förbjöds upprättandet av sådana sändare i det då gällande radioreglementet. Då trots detta förbud nya sådana sändare upprättats och då ytterligare sändare kunde väntas bli upprättade, skärptes förbudet i 1959 års internationella radioreglemente. Redan då detta reglemente antogs rekommenderade Internationella teleunionen anslutna länders teleförvaltningar att göra framställningar hos sina regeringar om åtgärder mot illegala sändare, emedan sådana sändare eljest kunde befaras förorsaka kaos i radiotrafiken. Uttalanden av liknande innehåll har härefter gjorts år 1960 av Europeiska radiounionens administrativa råd samt 1961 dels i april av Nordiska administrativa radiokonferensen, dels i juli vid ett möte mellan de nordiska teleförvaltningarna. För de nordiska länderna utgör de illegala sändarna ett problem av gemensamt intresse. Då befintliga sändare är förlagda på internationellt vatten mellan Finland och Sverige samt mellan Danmark och Sverige, skulle isolerade åtgärder från ett av dessa länders sida bliva verkningslösa. I stället kräves ett samordnat nordiskt initiativ.

Yttranden över medlemsförslaget avgavs efter remiss av Generaldirek-

toratet för post- och telegrafväsendet i Danmark, Post- och telegrafstyrelsen i Finland, Det kongelige kirke- och undervisningsdepartement och Norsk Rikskringkasting i Norge samt av Telestyrelsen i Sverige.

Remissinstanserna i Danmark, Finland och Norge tillstyrkte i sina yttranden, att lagstiftningsåtgärder vidtogs mot de illegala sändarna och framhöll i samband härmed vikten av att sådana åtgärder blev gemensamma för Norden. De danska och norska remissinstanserna förklarade sig ha tagit del av lagförslag, som upprättats i anslutning till de nordiska överläggningar, som hållits på departementsplanet, och tillstyrkte en lagstiftning i överensstämmelse med förslagen. De finska och norska remissmyndigheterna framhöll därjämte, att en sådan lagstiftning kunde tänkas giva upphov till effektiva åtgärder inom övriga europeiska länder, vilket i sin tur kunde medföra att de illegala sändarnas verksamhet skulle helt upphöra. Den svenska remissinstansen lämnade en redogörelse för de åtgärder, som hittills företagits i Sverige till förhindrande av ifrågavarande sändares verksamhet, samt hänvisade i övrigt till det utredningsarbete rörande möjligheterna att få till stånd en särskild lagstiftning i ämnet, som bedrivits på departementsplanet.

Medlemsförslaget jämte ett av en svensk medlem väckt förslag, att medlemsförslaget icke skulle föranleda någon rådets åtgärd, upptogs härefter till behandling i rådets juridiska utskott.

Utskottet beslöt att hos rådet hemställa om bifall till medlemsförslaget. I sitt utlåtande anförde utskottet i huvudsak: De nordiska ländernas anslutning till internationella radioreglementet medför, att länderna bör vidtaga åtgärder för att trygga reglementets efterlevnad. Den omständigheten, att s. k. piratsändare under flera år varit verksamma i strid med reglementet, bör enligt utskottets mening icke avhålla de nordiska länderna från att snarast ingripa mot sändarna. Att motsvarande spörsmål uppstått för länder utanför Norden, t. ex. Holland, och att dessa länder icke ingripit, bör enligt utskottets mening ej heller föranleda till återhållsamhet för de nordiska ländernas del. Även om nu existerande piratsändares verksamhet är baserad på reklamsändningar, och det därför skulle kunna hävdas, att grunden för deras existens skulle ryckas undan, om reklamsändningar infördes i de statliga radioföretagen, föreligger dock enligt utskottets uppfattning ej skäl att i föreliggande ärende ingå på överväganden angående införande av reklam i radio och TV. Utskottet vill understryka, att ensidiga åtgärder av ett enskilt land inom Norden icke skulle få erforderlig verkan, emedan befintliga piratsändare är stationerade å internationellt vatten mellan Danmark och Sverige och mellan Sverige och Finland. I ärendet har upplysts, att ämbetsmän från de nordiska länderna gemensamt övervägt möjliga åtgärder i syfte att trygga radioreglementets efterlevnad. Utskottet anser det emellertid icke nödvändigt att taga ställning till i vilken form ett ingripande mot piratsändarna mest ändamålsenligt bör ske.

Nordiska rådet fattade härefter beslut i enlighet med utskottets hemställan.

Departementschefen

De internationella överenskommelser, som gäller på telekommunikationernas område, har världsomspännande anslutning. På efterlevnaden av dem vilar det vitt förgrenade system av telefon-, telegraf- och radioförbindelser som utbyggt inom staterna och mellan dessa. Att här närmare utveckla den betydelse dessa förbindelser har för samhällslivet av i dag torde vara överflödigt.

Särskilt när det gäller radiokommunikationerna har det internationella samarbetet varit av stor betydelse. Tillgängliga frekvenser för radiosändning är nämligen begränsade, och faran för ömsesidiga störningar är stor. Samarbetet har resulterat i att frekvenserna efter ett noggrant utarbetat system fördelats mellan olika kategorier av trafik och mellan skilda områden och stater. Denna internationellt gällande ordning har kunnat växa fram tack vare en gemensam strävan att genom ömsesidigt hänsynstagande uppnå ett för samtliga stater tillfredsställande resultat. Enligt det till gällande telekonvention hörande radioreglementet är det förbjudet att driva rundradiostation på internationellt vatten.

De rundradiosändningar, som nu förekommer utanför Sveriges och Danmarks territorialvatten, företages i uppenbar strid mot nämnda ordning. De förpliktelser att verka för radioreglementets efterlevnad, som får anses följa av vårt lands anslutning till internationella telekonventionen, liksom landets påtagliga intresse av att reglementets föreskrifter ej åsidosättes synes mig utgöra vägande skäl för ett ingripande från svensk sida emot dessa sändningar. Härtill kommer, att Nordiska Rådet vid sin senaste session i slutet av mars 1962 på förslag av danska och norska medlemmar hemställt, att regeringarna i de nordiska länderna gemensamt skulle vidtaga åtgärder beträffande sådana konventionsstridiga radiosändningar, som riktas mot ett nordiskt land. Ett inskridande från svensk sida synes mig under dessa omständigheter påkallat. Även regeringarna i Danmark, Finland och Norge är — enligt vad jag erfarit — av enahanda skäl beredda att inskrida mot sändningarna.

Jag övergår härefter till frågan genom vilka åtgärder man bör förhindra och förebygga sändningar av förevarande slag.

Till en början vill jag framhålla att det från något håll framkastade förslaget, att man skulle motverka dessa sändningar genom att införa konkurrerande kommersiella program i Sveriges radio knappast förtjänar att närmare övervägas. Efter ingående utredning och omfattande debatt har statsmakterna bestämt sig för att kommersiella program ej bör förekomma i vårt land. Att ompröva denna ståndpunkt är en stor och vittutseende fråga. Jag är icke beredd att upptaga denna till undersökning i förevarande

begränsade sammanhang, där det endast gäller att stoppa ett par illegala sändare vid våra kuster. I stället bör man överväga konkreta, direkt mot sändningsverksamhet av förevarande slag riktade åtgärder.

Med hänsyn till bl. a. de geografiska och språkliga förhållandena synes det härvid vara av väsentlig betydelse, att åtgärderna blir av likartat slag i åtminstone Danmark, Finland, Norge och Sverige, så att vad som är förbjudet i det ena landet icke blir tillåtet i något av de andra. I syfte att åvåga-bringa en sådan samordning har, såsom jag förut nämnt, överläggningar ägt rum på ämbetsmannaplanet mellan nämnda länder. Det förslag om en för Norden gemensam lagstiftning med förbud mot konventionsstridiga radiosändningar samt mot förberedelse och medhjälp till sådana sändningar, som därvid utarbetats och som redovisats i det föregående, har, enligt vad jag inhämtat, accepterats av regeringarna i övriga länder. Förslaget synes därför erbjuda en framkomlig väg. En anslutning till förslaget innebär dock, att man från svensk sida i vissa hänseenden nödgas godtaga längre gående åtgärder än som med hänsyn till geografiska och andra förhållanden synes direkt nödvändigt för att stoppa den utanför vår ostkust verksamma sändaren. Denna olägenhet synes dock uppvägas av den ökade effektivitet, som vinnes med en gemensam nordisk lagstiftning.

Innan jag går in på det materiella innehållet i en sådan lagstiftning, vill jag beröra vissa folkrättsliga problem, som aktualiseras i detta sammanhang. Det bör beaktas, att det här är fråga om sändningar, som företages från internationellt vatten och som på ett betydelsefullt sätt kan främjas genom handlingar i främmande länder. Frågorna om svensk lags tillämplighet och svensk domstols behörighet beträffande sådana handlingar måste därför här närmare beröras.

Handlingar, som begås å svenska fartyg, erbjuder härvid icke något problem. Enligt en allmänt erkänd folkrättslig grundsats skall nämligen tilldragelser, som äger rum på fartyg på det fria havet i rättsligt avseende i princip bedömas som om de ägt rum i fartygets hemland. Sändningar från svenskt fartyg faller därför städse under svensk jurisdiktion, oavsett var fartyget befinner sig.

Rörande sändningar från andra fartyg eller medverkansåtgärder i främmande länder må anföras följande.

Vad först angår det fallet att den deltagande är svensk, märkes, att svensk medborgare dömes vid svensk domstol för brott mot svensk lag, oavsett om brottet förövats inom eller utom riket; se 1 kap. 1 § strafflagen. Svenskar som deltagar i sändningsverksamhet, som förbjudits i svensk lag, kommer därför alltid att omfattas av svensk jurisdiktionskompetens.

Beträffande härefter det fallet att den deltagande är utlänning är frågan mera komplicerad. Det är inom folkrätten omstritt, i vilken utsträckning en stat äger utöva straffrättskipning över utlänningar i fråga om brott, som begåtts utom statens område. Den svenska rättens ståndpunkt torde

principiellt vara den, att svensk lagstiftning är tillämplig på gärning, som utlänning förövat utom riket, såframt gärningen är riktad mot Sverige eller svensk man; på denna princip bygger kompetensreglerna i strafflagens 1 kap. 2 §. Anmärkas må, att enligt specialbestämmelser i nämnda lagrum svensk jurisdiktionskompetens föreligger även i två andra fall, nämligen dels om straffarbete enligt svensk lag kan följa å gärningen och denna ej var fri från straff enligt lag som gällde på gärningsorten, och dels vid folkrättsbrott. Uppenbart är emellertid, att överträdelse av ett i lag infört förbud mot konventionsstridig radiosändning ej bör föranleda straffarbete och att en sådan överträdelse ej skulle utgöra ett folkrättsbrott i den mening som avses i strafflagen. De nämnda specialreglerna torde därför sakna intresse i nu förevarande sammanhang.

Av det anförda följer, att svensk jurisdiktionskompetens i hithörande fall föreligger endast under förutsättning att radiosändning av förevarande slag anses såsom en mot Sverige riktad illegal gärning. Beträffande denna fråga må anföras följande. Rundradiosändning på öppna havet är en verksamhet som utföres i strid mot de föreskrifter för bedrivande av radiosändning, som meddelats i gällande internationella telekonvention med därtill hörande reglementen. Härigenom utgör sådan sändning ett åsidosättande av en lagbunden ordning, som eljest iakttages beträffande radiosändningar. Att störningar av mera allvarlig beskaffenhet från nu verksamma illegala sändare hittills icke försports, utesluter självfallet icke, att dylika sändares verksamhet framdeles kan orsaka störningar exempelvis i luftradions och sjöradions trafik. I detta sammanhang må särskilt framhållas, att sändningarna sker utan någon offentlig kontroll eller insyn.

Mot denna bakgrund framstår ifrågavarande sändningar såsom en kränkning av eller i vart fall ett hot mot det vitala intresse, som varje konventionsanslutet land har av att föreskrifterna i konventionen och därtill fogade reglementen icke åsidosättes. Ätminstone i de fall då sändningarna direkt berör Sverige ter det sig därför försvarligt att likställa dem med brott, som riktas emot vårt land, och behandla utlännings deltagande från denna utgångspunkt. Har sändning av ifrågavarande slag orsakat menliga störningar vid radiomottagning i Sverige, synes dessutom tvekan knappast kunna råda därom, att sändningen redan av detta skäl bör anses såsom ett mot vårt land riktat brott.

Då fråga är om sändning, som berör endast Danmark, Finland eller Norge synes svensk domstols behörighet i fråga om utlännings deltagande utom Sverige böra utsträckas till handlingar, som företages av medborgare i nämnda länder eller av annan utlänning, som har hemvist i dessa länder eller i Sverige. En så utformad kompetensregel står i nära överensstämmelse med de behörighetsregler, som — efter nordiskt samarbete — upptagits i Kungl. Maj:ts proposition 1962 nr 10 med förslag till brottsbalk. Särskilt i ett fall

som det förevarande, där det för nordiska länder gäller att gemensamt ingripa mot viss verksamhet, synes en kompetensreglering efter nämnda riktlinjer ändamålsenlig.

Även i fråga om lagstiftningens utformning i övrigt finner jag de synpunkter, som framkommit under det förut nämnda nordiska samarbetet, godtagbara. All på öppna havet eller i luftrummet däröver företagen rundradio-sändning, som vållar menliga störningar i Norden, bör sålunda i görlig mån förhindras, var helst den än förekommer. Annan sändning bör däremot falla under lagstiftningen endast om sändaranläggningen kan väntas vara beroende av medverkan från ett nordiskt land, vilket torde vara fallet, då sändningen är avsedd att mottagas i Norden. Förberedelse och medverkan till otillåten sändning bör förbjudas endast då det är fråga om verksamhet av särskild betydelse för sändningen. Hit hör upprättande och innehav av anläggning, som avses att användas för sådan sändning, samt medverkan till upprättande, vidmakthållande och teknisk drift av sådan anläggning. Detsamma gäller verksamhet för anställande och avlönande av personal på fartyg och sändare, anordnande av program, ackvisition av annonsuppdrag samt föranstaltande om transporter till fartyget. Förslaget att straffbelägga lämnande av reklamuppdrag synes ej ge anledning till så allvarliga betänkligheter att det icke för vår del bör kunna godtagas. Synpunkten att utländska annonsörer, som i praktiken ej så lätt kan nås av straffsanktioner, skulle beredas oberättigade favörer i förhållande till inhemska företagare, synes i detta sammanhang ej värd beaktande. De inhemska annonsörernas avgifter är nämligen med all sannolikhet av så stor betydelse för sändningsverksamheten, att deras bortfall skulle medföra, att verksamheten helt upphörde. Vad nu anförts om lämnande av reklamuppdrag torde i väsentlig mån även vara tillämpligt beträffande förmedling av sådant uppdrag. Även i fråga om medverkan i själva sändningen ansluter jag mig till de synpunkter, som framkommit under det nordiska samarbetet, och finner mig därför böra godtaga, att sådan medverkan straffbelägges endast då den lämnas på det ställe, där sändningen förekommer. Utförande av transport till fartyget eller annan anordning, på vilken radioanläggningen är upprättad, utgör en mycket betydelsefull form av medverkan till anläggningens nyttjande och bör på denna grund förbjudas. Då lagstiftningens syfte är att främja efterlevnaden av en internationell konvention, är det befogat att även söka förhindra att här i riket lämnas medverkan till andra illegala sändare än sådana, vilkas verksamhet endast berör Norden. En åtgärd i detta syfte kan dock lämpligen inskränkas att avse medverkan i mera organiserad form.

Till vägledning när det gäller att fastställa påföljd för överträdelse av förbud, som i det föregående föreslagits, torde böra tjäna bestämmelserna i 1946 års lag om radioanläggningar m. m. och 1939 års kungörelse angående nyttjande inom svenskt territorium av radioanläggning och radiomottag-

ningsapparat å främmande fartyg eller luftfartyg. I dessa båda författningar är straffet för överträdelse av de bestämmelser, som meddelats i desamma, dagsböter eller fängelse.

I enlighet med vad förut anförts har upprättats *förslag till lag med förbud mot rundradiosändning från internationellt vatten m. m.*, vilket förslag torde biläggas protokollet i detta ärende. Beträffande innehållet i förslaget får jag, utöver vad som framgår av den tidigare framställningen, anföra följande.

1 §. I paragrafens första stycke avses den verksamhet, som utövas av anläggningens ägare eller av den som i ägarens ställe förfogar över anläggningen d. v. s. dess innehavare. Det biträde till anläggningens nyttjande, som lämnas av underordnad personal, är enligt förslaget att hänföra till bestämmelserna i 2 § angående medverkan till den tekniska driften eller till sändningen. Termen radioanläggning har här den betydelse, som angivits i 1 § lagen den 3 maj 1946 om radioanläggningar m. m. Med rundradiosändning förstås radiosändning, som är avsedd att direkt mottagas av allmänheten. Uttrycket menliga störningar har den innebörd, som samma uttryck angivits ha i den förut återgivna svenska översättningen av 1959 års radioreglemente. Uttrycket radiomottagning avser mottagning av sändning från radioanläggning, som nyttjas i överensstämmelse med internationellt gällande föreskrifter. Observeras bör, att här icke endast avses mottagning av rundradiosändning. Stadgandet avser varje legal sändning, som kunnat mottagas, om menliga störningar ej förekommit.

Vid tillämpning av bestämmelserna i andra stycket kan, då fråga uppkommer om viss sändare är avsedd för otillåten sändning, uppgifter om anläggningens utförande och utrustning samt om dess tidigare användningsändamål vara av betydelse.

2 §. Annan förberedelse och medverkan än sådan som upptagits under punkterna 1—5 är ej belagd med straff. Beträffande samtliga punkter torde i subjektivt hänseende få krävas, att den medverkande antingen insett eller bort inse, att anläggningen var avsedd för rundradiosändning, som avses i 1 §.

1) Alla slag av medverkan till upprättande, vidmakthållande och teknisk drift av en för otillåten sändning avsedd anläggning omfattas av stadgandet under punkt 1. Med tekniskt bistånd förstås icke blott en direkt medverkan i tekniskt avseende vid byggande, underhåll, reparation eller drift av anläggningen utan även bistånd i form av rådgivning i tekniska frågor. Med ekonomiskt bistånd avses kapitaltillskott eller lämnande av försträckning för byggande, underhåll, reparation och drift av sändaren. Däremot avses ej de avgifter som erlægges för reklam och annonsering.

Försäljning av förnödenheter avser, liksom när det gäller annan medverkan enligt punkt 1, själva radioanläggningen och icke fartyget eller den

anordning, varå sändaren är inrättad. Om emellertid ett fartyg, som bär en radioanläggning av ifrågavarande slag, kräver en utrustning, som icke skulle ha erfordrats, om fartyget använts för normal sjöfart, torde sådan utrustning få anses hänförlig till radioanläggningen. Som exempel må nämnas, att fartyg av detta slag lär vara utrustade med master av betydligt större dimensioner än som med hänsyn till fartygets storlek är normalt vid vanlig sjöfart.

2) Stadgandet under punkt 2 tar sikte på företag eller enskilda, som ägnar sig åt anställande och avlönande av personal på sändarfartyget eller radioanläggningen, slutande av avtal om reparationer av anläggningen, inköp av förnödenheter till denna, anskaffande av annonsuppdrag, anordnandet av program för sändningar eller transporter till fartyg eller anordning, som bär sändaren, eller liknande åtgärder. Däremot avser stadgandet ej arbetsprestationer av personal i underordnad ställning hos företag eller enskilda, som driver rörelse av detta slag.

3) Under punkt 3 faller icke endast uppdrag för reklam och annonsering utan även andra sändningsuppdrag avseende annan propaganda än rent kommersiell, exempelvis politisk propaganda.

4) Förbudet att medverka till själva sändningen är begränsat till sådan medverkan, som lämnas på fartyget eller den anordning, varå sändaren är inrättad. Med bestämmelsen avses annan medverkan än sådan, som innefattas i medverkan till anläggningens tekniska drift. Det är sålunda i första hand fråga om medverkan av hallåmän och andra, som med tal eller uppläsning eller på annat sätt deltagar i själva utsändningen.

5) Alla slag av transporter till fartyget eller den anordning, på vilken anläggningen är upprättad, faller under punkt 5. Stadgandet omfattar sålunda icke blott transporter avsedda för radioanläggningen och dess personal utan även sådana, som avser uteslutande fartyget eller dess personal. Självfallet gäller i detta fall undantag beträffande transporter för bistånd i nödsituationer. Någon uttrycklig föreskrift härom torde ej erfordras.

3 §. Här upptages två slag av medverkan, som lämnas här i riket beträffande anläggning, vars sändningar visserligen ej faller under bestämmelserna i 1 §, men vilken likväl på öppna havet eller i luftrummet däröver nyttjas för rundradiosändning i strid mot bestämmelserna i internationella telekonventionen med därtill hörande radioreglementen.

4 §. Därest radioanläggning på svenskt fartyg eller luftfartyg på öppna havet eller i luftrummet däröver nyttjas för sådan rundradiosändning, som avses i 1 §, torde bestämmelserna i 1946 års radiolag kunna bli tillämpliga. Vissa former av förberedelse och medverkan, som förbjödes i 2 § uti föreliggande förslag, torde emellertid icke kunna bestraffas enligt 1946 års lag. På grund härav har förevarande lag ansetts böra avse även rundradiosändning från radioanläggning på svenskt fartyg eller luftfartyg, dock med

den begränsningen att för brott ej skall dömas enligt denna lag, om gärningen är belagd med straff i annan lag eller författning.

Kompetensregeln i andra stycket ger svensk domstol behörighet att döma vissa utlänningar för brott, som förövats utom riket annorstädes än på svenskt fartyg eller luftfartyg, ehuru sådant fall, som avses i 1 kap. 2 § andra stycket strafflagen, ej föreligger. Stadgandet har avseende å utlänning, som har hemvist i Sverige eller är medborgare eller har hemvist i Danmark, Finland eller Norge, samt gäller deltagande i otillåten rundradiosändning, som ej orsakar menliga störningar i Sverige eller är avsedd att mottagas här. I övrigt gäller beträffande svensk domstols behörighet de regler härom, som upptages i strafflagen, vilket innebär bl. a. krav på Kungl. Maj:ts prövning ifråga om åtal för utom riket begånget brott.

I tredje stycket meddelas en särskild åtalsregel i fråga om brott emot 3 §. Om en i nämnda lagrum avsedd rundradiosändning riktar sig till ett land, som ej anslutit sig till internationella telekonventionen, eller till ett land, där statsmakterna godtagit sändningen, synes åtal för här i riket lämnad medverkan till sändningen endast böra ifrågakomma, då särskilda skäl därtill föreligger. Åtalsfrågan bör därför i varje särskilt fall prövas av Kungl. Maj:t.

Då tidpunkten för lagens ikraftträdande lämpligen bör bestämmas efter samråd med övriga nordiska länder, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att förordna om lagens ikraftträdande.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över lagförslaget måtte för det i 87 § regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Bo Järmark

Förslag till

Lag med förbud mot rundradiosändning från internationellt vatten m. m.

1 §.

Radioanläggning må ej på öppna havet eller i luftrummet däröver nyttjas för rundradiosändning, som orsakar menliga störningar vid radiomottagning i Sverige, Danmark, Finland eller Norge eller är avsedd att mottagas i något av dessa länder.

Ej må någon upprätta eller innehava radioanläggning, som är avsedd att nyttjas för sådan rundradiosändning.

2 §.

Ej må någon:

1. genom tekniskt eller ekonomiskt bistånd, försäljning av förnödenheter eller annorledes medverka till upprättande, vidmakthållande eller teknisk drift av radioanläggning, som är avsedd för rundradiosändning i strid mot bestämmelserna i 1 § första stycket,

2. driva rörelse med ändamål att främja rundradiosändning, som nyss sagts,

3. lämna eller förmedla uppdrag med avseende å sådan sändning,

4. å det ställe, där sändningen förekommer, medverka till denna,

5. utföra transport till fartyg eller annan anordning, på vilken anläggningen är upprättad.

3 §.

Här i riket må ej bedrivas rörelse med ändamål att främja rundradiosändning, som i annat fall än i 1 § första stycket sägs företagas på öppna havet eller i luftrummet däröver. Ej heller må någon här i riket förmedla uppdrag rörande sådan sändning.

4 §.

Den som bryter mot bestämmelserna i denna lag dömes, där ej gärningen är belagd med straff enligt annan lag eller författning, till dagsböter eller fängelse.

Har gärning, som avses i 1 eller 2 §, förövats utom riket annorstädes än å svenskt fartyg eller luftfartyg och är ej fråga om rundradiosändning, som orsakar menliga störningar i Sverige eller är avsedd att mottagas här, må likväl, utan hinder av den begränsning som följer av 1 kap. 2 § andra stycket strafflagen, utlänning som har hemvist i Sverige eller är medborgare eller

har hemvist i något av de övriga i 1 § nämnda länderna dömas till ansvar enligt denna lag.

Åtal för brott mot 3 § må ej väckas utan att förordnande därom meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen förordnar.

Utdrag av protokoll, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 26 april 1962.

Närvarande:

justitierådet REGNER,
regeringsrådet JARNERUP,
justitieråden AF TROLLE,
BOMGREN.

Enligt lagrådet den 4 april 1962 tillhandakommet utdrag av protokoll över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 30 mars 1962, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upp-rättat förslag till *lag med förbud mot rundradiosändning från internationellt vatten m. m.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredra-gits av revisionssekreteraren I. Lekman.

Lagrådet yttrade:

Såsom skäl för framläggande av förslaget har åberopats att Sverige, liksom nästan samtliga andra stater, anslutit sig till 1959 års telekonvention och de därtill hörande radioreglementena, enligt vilka det är förbjudet att driva rundradiostationer på havet eller över havet utanför nationellt territorium, samt att vårt land i följd därav får anses förpliktat att verka för förbudets efterlevnad. Förbudet avser väsentligen att hindra att dylika stationer be-gagna frekvenser för rundradiosändning i strid mot överenskommen för-delning och därigenom åstadkomma störningar eller fara därför vid radio-mottagning.

Vid föredragningen har för lagrådet upplysts, att veterligen icke någon stat ännu genomfört lagstiftning i syfte att kriminalisera radiosändning i strid mot det ovannämnda förbudet, att lagförslag av sådan innebörd framlagts i Danmark och överväges i Finland, Norge och Nederländerna samt att frågan inom kort skall upptagas till behandling vid sammanträde med Europarådets juridiska kommitté angående radio och television. Vidare har upplysts att, såvitt angår i Norden verksamma anläggningar, den utanför Sveriges östra kust drivna icke verkat störande på radiomottagning i Sverige i vidare mån än möjligen i fråga om mottagning från en sändare i Lyon samt att de anläggningar som verka utanför Danmark icke stört mottagning i något land.

Vad sålunda och i övrigt blivit upplyst giver icke vid handen, att det före-ligger något trängande behov av kriminalisering. I varje fall kan ifrågasättas

lämpligheten av att Sverige genomför den föreslagna lagstiftningen utan att avvakta det kommande sammanträdet med Europarådets nämnda kommitté; det är icke otänkbart, att förhandlingarna kunna leda till att lagstiftningen får annan omfattning och utformning än i förslaget. Lagrådet anser därför, att med lagstiftning enligt förslaget bör anstå.

Anses likväl lagstiftningen böra genomföras redan nu, får lagrådet beträffande dess räckvidd anföra följande.

Från folkrättslig synpunkt torde, såsom i motiven till förslaget uttalats, icke föreligga hinder för Sverige att kriminalisera även sådan överträdelse av ett i lag stadgat förbud mot rundradiosändning som begås av utlänning utom riket, såframt gärningen riktar sig mot något mera väsentligt svenskt intresse. Så får anses vara fallet, om en sändning medför eller innebär fara för störning av radiomottagning här. Något hinder synes ej heller möta mot att utsträcka kriminaliseringen till att avse även sändning, som på sådant sätt riktar sig mot Danmark, Finland och Norge, detta dock under förutsättning att motsvarande lagstiftning genomföres i envar av dessa stater; en utsträckning av skyddsbestämmelsen till en stat som ej själv kriminaliserar dylik sändning bör uppenbarligen ej ifrågakomma.

I enlighet med vad som anförts bör kriminalisering kunna avse icke blott fall då rundradiosändning orsakar störningar vid radiomottagningen utan även fall då sändning innebär fara för störning. På grund av vikten av att radiotrafiken får fortgå ostörd bör även kunna beaktas den latent fara en anläggning av ifrågavarande slag innebär, om den med hänsyn framför allt till frekvensförhållanden, sändareffekt och plats för anläggningen kan medföra störningar.

Enligt förslaget inträder straff, förutom när mottagning störes, i det fall att sändningen är avsedd att mottagas i något av de nordiska länderna. Även om en dylik bestämmelse folkrättsligt icke skulle vara otillåten, måste den anses olämplig. Genom bestämmelsen införes i lagen en med hänsyn till grunderna för lagstiftningen ovidkommande synpunkt. Konventionen eller reglementena kunna icke åberopas till stöd för ett förbud med syfte att skydda ett land mot sändningar från anläggning utanför landet på grund av sändningarnas innehåll. Regeln föranleder att lagen ger intryck av att åsyfta sådant skydd eller att värna den monopolställning som i ifrågavarande länder tillkommer visst eller vissa företag. Med hänsyn till det sagda anser lagrådet, att bestämmelsen bör utgå. I stället kan enligt lagrådets mening ske en viss utvidgning av kriminaliseringen i förslagets 3 §.

Utformas lagstiftningen enligt de av lagrådet ovan angivna riktlinjerna, synes vårt land i rimlig mån uppfylla de förpliktelser konventionen ålägger.

På grund av vad sålunda anförts hemställer lagrådet, som anser det lämpligast att stadgandena i lagen få formen av straffbestämmelser, att *1 § första stycket* får innehålla, att den som på öppna havet eller i luftrummet däröver

använder radioanläggning för rundradiosändning, straffas med dagsböter eller fängelse, därest sändningen orsakar eller, med hänsyn till frekvens, sändareffekt, plats för anläggningen eller andra omständigheter, kan medföra att radiomottagning i Sverige, Danmark, Finland eller Norge hindras eller störes.

Det i 1 § *andra stycket* upptagna stadgandet lär i föreslagen avfattning — med dubbla »avsedd» — komma att bli svårtillämpat. Förbudsbestämmelsen synes lämpligen böra erhålla samma räckvidd som de i 3 § intagna föreskrifterna och bör i så fall sammanföras med dessa.

Med bestämmelserna i 2 § avses enligt motiven viss förberedelse och medverkan till rundradiosändning i strid mot 1 § första stycket. Det synes vara lämpligare att 2 § får avse allenast handlingar, vilka innefatta medverkan till brott som sägs i 1 § med förut angiven lydelse, samt att i vad gäller förberedelse till otillåten sändning viss motsvarighet till 2 § upptages i 3 §.

Enligt motiven skall beträffande samtliga punkter i 2 § ansvar för överträdelse kunna ådömas även när den medverkande ej insett men bort inse, att anläggningen var avsedd för otillåten sändning. Härom lär uttrycklig bestämmelse vara erforderlig. Stadgandet om ansvar oberoende av uppsåt torde böra avse den som hade skälig anledning antaga att brott förelåg, och ansvar bör, om vad lagrådet i övrigt förordat rörande 2 § godtages, ådömas såsom för medhjälp till brottet.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts hemställer lagrådet, som finner att 2 § jämväl bör underkastas vissa redaktionella jämkningar, att i paragrafen såsom ett första stycke upptages följande:

För medverkan till brott som sägs i 1 § straffas den som

1) genom tekniskt eller ekonomiskt bistånd, tillhandahållande av förnödenheter eller annorledes bidrager till upprättande, vidmakthållande eller teknisk drift av radioanläggningen,

2) utför transport till fartyg eller till annan anordning, där anläggningen finnes,

3) deltar i sändningen, där den äger rum,

4) lämnar eller förmedlar uppdrag för sändningen,

5) driver rörelse med ändamål att annorledes främja sändningen.

Vidare hemställs, att såsom ett andra stycke intages denna bestämmelse: Den som icke insåg men hade skälig anledning antaga, att brott som sägs i 1 § förelåg, dömes såsom för medhjälp till brottet.

Såsom förut anmärkts torde till 3 § böra överföras motsvarighet till föreskriften i 1 § *andra stycket*. I 3 § bör vidare, i anslutning till förslaget, stadgas straff för den som — utan att medverkan föreligger enligt 2 § i dess av lagrådet angivna lydelse — driver rörelse med ändamål att främja sådan sändning. Beträffande förmedling av uppdrag torde bestämmelsen, i enlighet med uttalande i motiven att endast medverkan i mera organiserad form skall förbjudas, böra begränsas till att avse yrkesmässig förmedling. Skäl synas fö-

religga att vid sidan av sådan verksamhet även medtaga yrkesmässigt utförande av transporter. Det sistnämnda torde innefatta en viss utvidgning i förhållande till förslaget. Bestämmelsen bör, liksom motsvarande punkt i 2 §, omfatta icke blott särskild företagare utan även förare av fartyg eller luftfartyg. Den ytterligare utsträckning av 3 § som enligt vad förut sagts kan böra föranledas av den förordade ändringen av 1 § första stycket torde kunna få innebära, att svensk medborgare straffas för gärningar som här sagts, även om de förövas utom riket, samt att straff jämväl stadgas för svensk som, inom eller utom riket, lämnar uppdrag för sändning av ifrågavarande slag. I sistnämnda hänseende torde dock bestämmelsen böra begränsas att gälla den som lämnar sådant uppdrag ofta eller på en gång för längre tid eller eljest i sådan utsträckning att han kan sägas utnyttja sändningen i betydande omfattning. — Med angivet innehåll torde paragrafen i tillräcklig omfattning inbegripa jämväl vad i förslagets 2 § förbjöds såsom förberedelse till där avsedd sändning. Straff torde icke böra stadgas för medverkan till här omförmälda brott.

I enlighet med det anförda hemställer lagrådet att 3 § får innehålla: Den som här i riket upprättar eller innehar radioanläggning avsedd att användas för rundradiosändning på öppna havet eller i luftrummet däröver, yrkesmässigt utför transport till fartyg eller till annan anordning, där anläggningen finnes, eller yrkesmässigt förmedlar uppdrag för sändningen eller ock driver rörelse med ändamål att annorledes främja sändningen, straffas, där ej 2 § är tillämplig, med dagsböter eller fängelse. Detsamma skall gälla, om svensk utom riket begår sådan gärning eller, inom eller utom riket, i betydande omfattning lämnar uppdrag för sändningen.

Såsom framgår av vad förut sagts förordas att den i första stycket av 4 § upptagna straffbestämmelsen uppdelas på 1 och 3 §§. Av innehållet i 4 § bör kvarstå i första stycket angiven begränsning av straffbestämmelsernas tillämpning; stadgandet härom torde kunna avfattas sålunda, att till straff enligt denna lag dömes ej, om gärningen är belagd med straff i annan lag eller författning. I motiven anföres, att i vissa fall straffbestämmelsen i 1946 års radiolag blir tillämplig; möjlighet kan då föreligga att enligt nämnda lag förklara radioanläggningen förverkad. Härutöver må erinras om stadgandet i SL 19: 4 om straff för sabotage, som allvarligt hindrar eller stör användningen av radio; om sådant brott förövats, äga bestämmelserna i SL 2: 17 första stycket om förverkande av hjälpmedel tillämpning.

Det i andra stycket av 4 § intagna stadgandet är synnerligen svårtillgängligt. För vinnande av större tydlighet bör fullständigt angivas vilka som skola vara underkastade ansvar, när i 1 och 2 §§ åsyftade brott förövats utom riket annorstädes än å svenskt fartyg eller luftfartyg. Som bestämmelserna i 1 och 2 §§ avse att bereda de övriga nordiska länderna samma skydd som Sverige, bör ifrågavarande stadgande kunna utsträckas till att gälla envar utlänning, oberoende av nationalitet, som finnes här i riket. Vidare synes

lämpligt att i anslutning till stadgandet angiva, att Kungl. Maj:ts förordnande skall vara erforderligt för åtal mot svensk, om brottet är riktat enbart mot Danmark, Finland eller Norge, samt för åtal mot utlänning. Önskvärt synes emellertid vara att rätten att meddela sådant förordnande skall kunna delegeras till viss myndighet, exempelvis telestyrelsen.

Enligt lagrådets mening böra lämpligen bestämmelser motsvarande 4 § andra stycket med nyss angivet innehåll upptagas i 1 och 2 §§. Lagrådet hemställer därför, att i 1 § såsom ett andra stycke intages: Begår någon brott som här avses annorstädes än å svenskt fartyg eller luftfartyg, dömes vid svensk domstol enligt vad i första stycket stadgas, om han är svensk eller, då han är utlänning, om han finnes här; dock må åtal mot svensk, då brottet är riktat enbart mot Danmark, Finland eller Norge, och åtal mot utlänning ej ske, med mindre förordnande därom meddelas av Konungen eller den Konungen bemyndigat därtill. Vidare hemställs att i 2 § såsom ett tredje stycke upptages: Förövas brott, som avses i första eller andra stycket, utom riket annorstädes än å svenskt fartyg eller luftfartyg, skall vad i 1 § andra stycket sägs äga tillämpning.

Tillika förordas, att åtalsregeln i tredje stycket av 4 §, med tillägg rörande delegation, upptages såsom andra stycke i 3 §.

I den till lagen hörande *ingressen* — vilken i förslaget utelämnats — torde lämpligen böra till upplysning om lagstiftningens syfte angivas, att ifrågasvarande bestämmelser föranletts av den i Genève den 21 december 1959 slutna internationella telekonventionen, vilken biträtts av Sverige, Danmark, Finland och Norge, samt av de till konventionen fogade radioreglementen.

Som den föreslagna lagen ej innehåller allmänt förbud mot här omfördälda rundradiosändningar, synes lagens *rubrik* — med en mindre redaktionell jämkning i övrigt — böra ändras till lag med förbud i vissa fall mot rundradiosändning på öppna havet m. m.

Ur protokollet:

Birgitta Liljefors

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 27 april 1962.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Skoglund, lagrådets den 26 april 1962 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 30 mars 1962 remitterade förslaget till *lag med förbud mot rundradiosändning från internationellt vatten m. m.*

Efter redogörelse för utlåtandet anför föredraganden följande.

Enligt den internationella telekonventionen med tillhörande radioregler är rundradiosändning från öppna havet eller luftområdet däröver förbjuden. Så gott som alla världens länder har anslutit sig till konventionen. I uppenbar strid med konventionen drives emellertid för närvarande ett antal radiosändare på öppna havet, de flesta i de nordiska farvattnen. Med anledning härav har regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige övervägt gemensam lagstiftning mot dessa konventionsstridiga sändare. Vidare har Nordiska rådet vid sin senaste session rekommenderat regeringarna i de nordiska länderna att vidtaga samfälliga åtgärder mot nämnda sändare.

Det till lagrådet remitterade lagförslaget är resultatet av förutnämnda nordiska samarbete. I sitt utlåtande har lagrådet icke anfört några principiella betänkligheter mot att lagstiftning på området kommer till stånd.

Vad beträffar genomförandet har lagrådet emellertid ansett, att lagstiftningen enligt förslaget bör anstå. Lagrådet har nämligen för sin del icke bedömt behovet av kriminalisering trängande utan ifrågasatt om icke i vart fall det sammanträde, som väntas äga rum i frågan inom Europarådet senare i år, bör avvaktas. Det är emellertid knappast realistiskt att vänta att detta inledande sammanträde skall medföra några påtagliga resultat. Under de departementala nordiska överläggningar, som ledde fram till föreliggande förslag om gemensam lagstiftning, övervägdes däremot ingående om man skulle avvakta slutförandet av det planerade europeiska samarbetet. Vid överläggningarna ansågs det å ena sidan vara en fördel om en

lagstiftning angående konventionsstridiga radiosändningar kunde omfatta icke blott de nordiska länderna utan även övriga europeiska stater. Å andra sidan nödgades man räkna med att arbetet inom Europarådet med utformningen av ett gemensamt förslag kunde komma att kräva avsevärd tid. Vidare hävdades att de konventionsstridiga radiosändarna redan under alltför lång tid fått obeivrat bedriva sin verksamhet och att ytterligare uppskov med lagstiftning kunde medföra risk för att förefintliga planer på nya sändare i de nordiska farvattnen förverkligades. En gemensam nordisk lagstiftning ansågs därför böra genomföras utan att resultatet av frågans handläggning inom Europarådet avvaktades. Vid sakens behandling inom Nordiska rådet gav juridiska utskottet uttryck för den uppfattningen att återhållsamhet från de nordiska ländernas sida icke är motiverad av det förhållandet att andra länder icke vidtagit åtgärder. Den överenskomelse om gemensam lagstiftning som träffats mellan de nordiska regeringarna går också ut på att lagförslag skall framläggas för respektive riksdagar nu i vår. I enlighet härmed har danska regeringen redan förelagt riksdagen ett lagförslag och regeringarna i Finland och Norge avser att inom kort framlägga sina förslag. Enligt min mening har i fråga om tidpunkten för lagstiftningens genomförande — vilket spörsmål är av övervägande praktisk-politisk natur — den under förberedelsearbetet frambeskrivna samlade nordiska uppfattningen sådan tyngd, att det måste anses såsom självklart att även Sverige nu vidtager åtgärder mot de konventionsstridiga radiosändarna. Jag föreslår därför, att förslag till lagstiftning i ämnet förelägges riksdagen för behandling under dess vårsession.

I övrigt må med anledning av lagrådets utlåtande anföras följande.

Lagrådet hemställer om vissa lagtekniska jämkningar i lagtexten samt föreslår också en del sakliga ändringar, innebärande i vissa fall inskränkningar, i andra utvidgningar av det straffbara området. Den mest betydelsefulla av dessa ändringar avser 1 § och till följd av lagens konstruktion därmed också 2 §.

Enligt det remitterade förslaget skulle straff enligt dessa paragrafer inträda icke blott när den konventionsstridiga sändningen stör radiomottagning i något av de nordiska länderna utan även då sändningen är avsedd för dessa länder. Lagrådet har ansett att sistnämnda bestämmelse bör utgå. Motiveringen härför är att bestämmelsen — som lagrådet dock icke funnit folkrättsligt otillåten — måste anses olämplig, därför att den ger intryck av att åsyfta att skydda landet mot sändningar från anläggning utanför landet på grund av sändningarnas innehåll eller att värna den monopolställning som i de nordiska länderna tillkommer vissa rundradioröretag.

Något sådant syfte som lagrådet funnit den föreslagna texten kunna ge intryck av har emellertid — såsom otvetydigt framgår av mitt anförande vid remissen — självfallet icke förelegat. Ett försök att hindra avlyssning av viss rundradiosändning, vare sig på grund av dess innehåll eller för att

värna om vårt lands egen rundradiosändning, skulle fullständigt strida mot den politik som vi fört och avser att föra på detta område. Här är endast fråga om att se till att de internationella överenskommelserna om tillståndskrav för rundradiosändning, förbud mot sådan sändning från öppna havet och fördelning av våglängder blir respekterade.

I stället var avsikten med den diskuterade bestämmelsen att vinna en lämplig begränsning av de sändare som skall omfattas av lagen. Lagrådets förslag innebär en ännu snävare begränsning av det straffbara området i 1 §. Emellertid har lagrådet i stället föreslagit en viss utvidgning av det straffbara området i 3 §. Denna motsvarar dock ej, åtminstone icke i alla avseenden, fullt ut inskränkningarna i 1 och 2 §§. Någon tvekan kan därför råda om den tillgodoser de krav som kan ställas på vår lagstiftning för att de gemensamma nordiska åtgärderna skall få erforderlig effekt. Jag finner mig dock kunna utgå ifrån att så skall bli fallet och kan därför förorda, att lagrådets ändringsförslag godtas i denna del. Även i övrigt bör lagrådets förslag kunna accepteras med allenast den ändringen att utförandet av transporter även enligt 3 § bör vara förbjudet oavsett om det sker yrkesmässigt eller ej. Skulle den svenska lagstiftningen mot illegala sändare icke visa sig effektiv, måste den självfallet skärpas.

På grund av vad nu anförts har inom kommunikationsdepartementet — med beaktande av de synpunkter lagrådet anförte — upprättats förslag till *lag med förbud i vissa fall mot rundradiosändning på öppna havet m. m.*

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer föredraganden, att Kungl. Maj:t måtte jämlikt 87 § regeringsformen genom proposition föreslå riksdagen att antaga lagförslag i enlighet med nämnda förslag.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Folke Görz